

Valvira

Sosiaali- ja terveysalan
lupa- ja valvontavirasto

Luonnonmukaisesti tuotettujen alkoholijuomien valvonta

Ohje 3/2020

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

Sisällys

1. Johdanto	3
2. Lainsäädäntö ja ohjeet	4
2.1. Luomuasetus ja toimeenpanoasetus	4
2.2. Kansallinen lainsäädäntö	5
2.3. Muut valvontaohjeet	5
3. Valvontaviranomaiset.....	5
3.1. Luomualkoholijuomien valvonta	6
3.2. Luomuelintarvikkeiden valvonta	6
3.3. Valvonta Ahvenanmaalla.....	7
4. Valviran luomuvalvontajärjestelmä.....	7
4.1. Hakeutuminen valvontajärjestelmään.....	7
4.2. Vastuu ja valvonta	9
4.3. Maksut luomuvalvontajärjestelmästä.....	10
4.4. Eroaminen	10
5. Vaatimukset erillään pidolle valmistuksen ja varastoinnin aikana	10
6. Koostumusta koskevat säännökset.....	11
6.1. Vähintään 95 %:n tuotteet	12
6.2. Luonnonmukaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia sisältävät tuotteet	12
6.3. Tavanomaisesti tuotetut maatalousperäiset ainesosat luomualkoholijuomissa	13
6.4. Hiiva	13
6.5. Muut kuin maataloudesta peräisin olevat ainesosat ja teknologiset apuaineet.....	13
6.6. Geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttökielto	14
6.7. Säteililyttämiskielto.....	15
6.8. Tuotantoteknologia.....	15
7. Päällyksmerkintöjä ja esittelyä koskevat säännökset.....	15
7.1. Ainesosaluettelo	15
7.2. Valvovan viranomaisen tunnusnumero	16
7.3. Pakolliset pakkausmerkinnät	17
7.4. Luomu – valvottua tuotantoa -merkki	17
7.5. Muut merkinnät.....	18
8. Viini, hedelmäviini ja siideri	18
8.1. Viiniä koskevat säädökset	18
8.2. Hedelmäviiniä ja siideriä koskevat säännökset	19
9. Kirjanpitoa koskevat vaatimukset.....	20
10. Alkoholijuomien maahantuonti EU:n ulkopuolelta	22

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

1. Johdanto

Tämä ohje on laadittu toimijoille, jotka harjoittavat luonnonmukaisesti tuotettujen (jäljempänä luomu) alkoholijuomien kaupallista tai muussa elinkeinotarkoituksessa tapahtuvaa valmistusta, valmistuttamista, varastointia, tukkumyyntiä tai maahantuontia.

Ohje perustuu neuvoston asetukseen (EY) N:o 834/2007 (luomuasetus), komission asetukseen (EY) N:o 889/2008 (toimeenpanoasetus) sekä komission asetukseen (EY) N:o 1235/2008 (tuontiasetus) koskien luomutuotteiden tuontia EU:n ulkopuolelta. EU:n luomuasetus 834/2007 korvataan jo annetulla Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksella (EU) 2018/848, mutta uutta asetusta aletaan soveltaa vasta vuoden 2021 alussa.

Tällä ohjeella päivitetään Valviran ohjetta 10/2018 (Dnro V/9916/2018). Päivitys koskee muuttunutta lainsäädäntöä ja sisältää lisäksi teknisiä tarkennuksia tukkumyyjän velvollisuuksiin luomutuotteiden tukkumyynnissä.

Tuotteessa katsotaan olevan luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaava merkintä, jos kuluttajalle annetaan käsitys, että tuote tai jokin sen ainesosa on tuotettu luonnonmukaista tuotantoa koskevien tuotantosääntöjen mukaan. Viittaus voi olla myyntipäällyksessä, muissa pakkausmerkinnöissä, mainosmateriaalissa tai kaupallisissa asiakirjoissa.

Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviksi merkinnöiksi katsotaan mm. merkinnät luonnonmukainen, ekologinen ja biologinen ja niiden tavalliset johdokset (luomu-, eko- ja bio-) yksin tai yhdistettynä sekä sanat biodynaaminen, orgaaninen ja orgaanis-biologinen. Myös eräät jäsenmaissa käytössä olevat viralliset termit katsotaan luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaaviksi, tällaisia ovat esimerkiksi ecológico, økologisk, ökologisch, organic, biologique, biologico, biologisch, biológico ja ekologisk.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

Ohjeessa esitellään luomualkoholijuomien valmistus-, maahan-
tuonti- ja tukkumyyntitoiminnan ne erityispiirteet, joilta osin toiminta
eroaa tavanomaisesti valmistettujen alkoholijuomien vastaavista.

2. Lainsäädäntö ja ohjeet

Alkoholijuoma on nautittavaksi tarkoitettu juoma, jossa on etyylialko-
holia enemmän kuin 2,8 ja enintään 80 tilavuusprosenttia (alkoholi-
laki 1107/2017, 3 §). Luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavin
merkinnöin tuotettua, maahantuotua ja markkinoitavaa alkoholijuo-
maa koskevat kaikki tavanomaisesti tuotettuja alkoholijuomia koske-
vat säädökset. Näitä ovat sekä kansallinen että EU:n alkoholijuomia
ja elintarvikkeita koskeva lainsäädäntö. Luomualkoholijuomien tuo-
tanta, maahantuontia ja markkinointia säätelevät myös jäljempänä
tässä ohjeessa esitetyt säädökset ja säännökset.

2.1. Luomuasetus ja toimeenpanoasetus

Asetus luonnonmukaisesta tuotannosta ja luonnonmukaisesti tuotet-
tujen tuotteiden merkinnöistä säätelee luomu maataloustuotteiden ja
elintarvikkeiden tuotantoa. Alkoholijuomat luetaan luomuasetuk-
sessa elintarvikkeiksi.

Luomuasetus on sellaisenaan voimassa kaikissa EU:n jäsenvalti-
oissa. Ajantasainen luomuasetuksen muutoshistoria on saatavissa
mm. maa- ja metsätalousministeriön verkkosivuilta www.mmm.fi.

Luomuasetuksen soveltamisen yksityiskohtaiset säännöt on kuvattu
komission ns. toimeenpanoasetuksessa luonnonmukaisesta tuotan-
nosta ja luonnonmukaisesti tuotettujen tuotteiden merkinnöistä an-
netun neuvoston luomuasetuksen soveltamista koskevista yksityis-
kohtaisista säännöistä luonnonmukaisen tuotannon, merkintöjen ja
valvonnan osalta.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

Euroopan yhteisön lainsäädäntö on luettavissa ja tulostettavissa Euroopan unionin EUR-Lex -sivustolta osoitteesta <https://eur-lex.europa.eu/homepage.html?locale=fi>. EU-Komission sivuilla http://ec.europa.eu/agriculture/organic/home_fi löytyy lainsäädännön lisäksi myös muuta tietoa luonnonmukaisesta maataloustuotannosta.

2.2. Kansallinen lainsäädäntö

Laissa luonnonmukaisen tuotannon valvonnasta (294/2015) ja maa- ja metsätalousministeriön asetuksessa (454/2015) säädetään luonnonmukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden, elintarvikkeiden ja alkoholijuomien valvonnan järjestämisestä Suomessa, viranomaisen työnjaosta ja omavalvonnan vaatimuksista. Myös säännösten rikkomisen seuraamuksista säädetään kansallisessa luomulainsäädännössä.

2.3. Muut valvontaohjeet

Seikkaperäiset elintarvikkeiden luomuvalvontaa koskevat ohjeet on julkaissut Ruokavirasto. Ohjeet on saatavissa Ruokaviraston verkkosivuilla osoitteessa <https://www.ruokavirasto.fi/teemat/luomu/>.

3. Valvontaviranomaiset

Luonnonmukaisen tuotannon valvonnan järjestäminen ja sen ylin johto kuuluu Suomessa maa- ja metsätalousministeriölle. Luomu-alkoholijuomien valvonta on jaettu kolmelle eri taholle. Valvira valvoo luomualkoholijuomien ja väkiviinan valmistusta, tukkumyyntiä, varastointia, kaupanpitämistä ja maahantuontia kolmansista maista harjoittavia elinkeinonharjoittajia. Ruokavirasto myöntää luvat tavanomaisesti tuotettujen ainesosien käytölle luomualkoholijuomissa. Tullin tehtävänä on huolehtia kolmansista maista tuotavien luomu-alkoholijuomien ja väkiviinan maahantuonnin valvonnasta siten kuin asiasta säädetään kansallisessa luomuasetuksessa.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

3.1. Luomualkoholijuomien valvonta

Valviran luomuvalvonta koskee kaikkia toiminnanharjoittajia, jotka valmistavat, tukkumyyvät, varastoivat, valmistuttavat tai tuovat maahan luomualkoholijuomia. Tuotteiden vähittäis- tai anniskelumyynti suoraan loppukuluttajalle ei edellytä valvontajärjestelmään kuulumista.

Valmistuksella tarkoitetaan tässä yhteydessä varsinaisen valmistustoiminnan lisäksi myös ainesosien lisäämistä tai pois ottamista valmiista tuotteesta, pullotusta (pakkaamista), uudelleenpakkaamista, luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavien merkintöjen tekemistä tai muutosten tekemistä näihin merkintöihin.

Valmistuttamisella tarkoitetaan toimintaa, jossa yritys osallistuu alkoholijuoman valmistustoimintaan esimerkiksi määräämällä tuotteen koostumuksen.

Tukkukaupalla tarkoitetaan alkoholijuomien myyntiä muille kuin tuotteiden loppukuluttajille tai loppukäyttäjille.

Varastoinnilla tarkoitetaan alkoholijuomien varastointia niiden myöhempää kaupan pitämistä varten, mutta ei kuitenkaan säilyttämistä, joka tapahtuu tuotannon, myyntipisteen, valmistuksen tai kolmansista maista tapahtuvan tuonnin yhteydessä.

3.2. Luomuelintarvikkeiden valvonta

Ruokavirasto valvoo alkoholijuomia lukuun ottamatta luomuelintarvikkeiden valmistusta, keräilytuotteiden ostotoimintaa ja maahantuontia. Maahantuonnilla tarkoitetaan tässä tuontia EU:n ulkopuolelta. Käytännön valvontatyön tekevät sekä Ruokaviraston omat että sen valtuuttamat tarkastajat. Luomuelintarvikkeiden ja -maataloustuotteiden markkinavalvonnasta kaupoissa ja muissa myyntipaikoissa vastaavat kunnalliset elintarvikeviranomaiset aluehallintovirastojen ohjauksessa. Myös alkoholittomien tai matala-alkoholisten

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

oluiden tai viinien valmistuksen ja tukkumyynnin valvonta kuuluu Ruokavirastolle.

Jos elinkeinonharjoittaja käyttää alkoholijuomien valmistuksessa omia kasvattamiaan tai keräämiään luomuraaka-aineita, on hän tämän nk. alkutuotannon osalta Ruokaviraston valvonnan alainen. Ruokavirasto päättää hakemuksen ja luomusuunnitelman sekä alkutarkastuksen perusteella toimijan liittämisestä valvontajärjestelmään.

Lisäksi Ruokavirasto myöntää luvat tavanomaisesti tuotettujen ainesosien käyttöön luomuelintarvikkeissa ja myös alkoholijuomissa. Ohjeita näiden lupien hakemisesta saa Ruokaviraston verkkosivuilta osoitteesta www.ruokavirasto.fi.

3.3. Valvonta Ahvenanmaalla

Luomuelintarvikkeiden ja -maataloustuotteiden tuotantoa, markkinointia ja maahantuontia valvoo Ahvenanmaalla Ålands landskapsregering (Ahvenanmaan maakuntahallitus) www.regeringen.ax. Luomualkoholijuomien osalta valvonta kuuluu kuitenkin Valviralle.

4. Valviran luomuvalvontajärjestelmä

4.1. Hakeutuminen valvontajärjestelmään

Luomuvalvontajärjestelmään hakeutuminen edellyttää, että hakijalla on Valviran myöntämä valmistus- tai tukkumyyntilupa. Hakeutuminen on mahdollista myös valmistus- tai tukkumyyntiluvan hakemisen yhteydessä.

Hakeutuminen luomuvalvontajärjestelmään tapahtuu kirjallisesti ennen toiminnan aloittamista. Ilmoituksessa on toimijan perustietojen lisäksi ilmoitettava toimintojen luonne (esimerkiksi valmistus, valmistaminen, varastointi, maahantuonti tai tukkumyynti). Lomake valvontajärjestelmään hakeutumiseen on saatavissa Valviran verkkosi-

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

vuilta www.valvira.fi. Ilmoituksen liitteenä toimitetaan luomusuunnitelma, jossa toimija kuvaa menettelyt joiden mukaisesti hän toteuttaa luomulainsäädännön mukaiset vaatimukset. Luomusuunnitelma voi olla osa elintarvike- ja alkoholilain mukaista omavalvontasuunnitelmaa.

Ilmoituksessa toimija sitoutuu noudattamaan luonnonmukaisesta tuotantotavasta annettuja säädöksiä (luomuasetus ja sen nojalla annetut säädökset) sekä toimiessaan myyjänä tarvittaessa ilmoittamaan kirjallisesti jälleenmyyjille ja raaka-aineiden jatkojalostajille, että luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavat merkinnät tulee poistaa niistä eristä, jotka eivät ole asetuksen mukaisia. Ilmoitus sisältää myös luvanhaltijan suostumuksen siihen, että eri tarkastuslaitokset ja -viranomaiset voivat vaihtaa tarkastamiaan luvanhaltijan toimintaa koskevia tietoja sekä ilmoitustavan, jolla tietojen vaihto voi tapahtua.

Saamansa ilmoituksen perusteella Valvira tekee toimijan tiloissa alkutarkastuksen, jossa tarkastetaan luomuasetuksen ehtojen täyttyminen. Valmistajilla tarkastus tehdään ennen valmistuksen aloittamista ja tukkumyyjillä kolmen kuukauden kuluessa luomutoiminnan aloittamisesta. Tarkastuksella selvitetään mm.

- edellytykset luomuraaka-aineiden ja valmiiden luomutuotteiden erillään pidolle tavanomaisesti tuotetuista koko valmistusprosessissa (kuljetus, varastointi, valmistus ja myynti)
- valmistajilla tarvittavat asiapaperit raaka-aineille
- tukkumyyjillä todistukset tuotteiden valmistajien ja/tai maahantuojien kuulumisesta valvontajärjestelmään
- tuotteiden koostumus
- tuotteiden jäljitettävyys

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

- tuotteiden pakkausmerkinnät
- valmistus-, varasto- ja myyntikirjanpito

4.2. Vastuu ja valvonta

Alkoholijuomien valmistaja ja maahantuojat vastaavat kulutukseen luovuttamansa juoman laadusta ja koostumuksesta sekä siitä, että tuote ja sen päällysmarkinnat ja muu esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten mukaisia.

Valvira ohjaa ja valvoo tätä valmistajan ja maahantuojan vastuun toteutumista. Alkutarkastuksen lisäksi Valvira tekee toiminnanharjoittajan tiloissa tarkastuksia. Säästöjen noudattamista valvotaan valmistajilla vuosittaisilla tuotantotarkastuksilla ja rekisterivalvonnalla. Tukku- ja myyjäisillä pyritään tekemään tarkastus joka toinen vuosi. Tarkastuksista sovitaan yleensä etukäteen toimijan kanssa, mutta myös ennalta ilmoittamattomia tarkastuksia tehdään. Tarvittaessa Valvira antaa tarkastuksen yhteydessä yksityiskohtaiset ohjeet säästöjen käytännön toteutuksista.

Valvovana viranomaisena Valviralla on oikeus ottaa ja saada korvauksetta valvontaa varten tarvittavat näytteet. Lisäksi Valvira valvoo myynnissä olevia luomualkoholijuomia markkinavalvonnan puitteissa.

Osana valvontaa on Valviran pitämä rekisteri luvanhaltijoistaan ja Suomessa myytävistä alkoholijuomista. Rekisteriä varten Valvira on oikeutettu saamaan valvonnan ja tilastoinnin kannalta tarpeellisia tietoja myytävistä tuotteista sekä niiden myynnistä. Ilmoitettaessa tuoterekisteriin uusi luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavia merkintöjä sisältävä juoma, on se ilmoitettava tuoteilmoituksessa luomutuotteena.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

Valvira voi tarvittaessa kieltää alkoholijuoman luovuttamisen markkinoille tai korvauksetta velvoittaa poistamaan alkoholijuoman markkinoilta, jos tuote tai sen esittely ovat siitä annettujen säännösten ja määräysten vastaisia tai jos juoman laatua tai siitä mahdollisesti aiheutuvia terveydellisiä haittoja ja vaaroja ei ole asianmukaisesti valvottu tai jos kieltö on muutoin perusteltua ihmisten terveyden suojelemiseksi.

Valvira voi alkoholilain nojalla korvauksetta joko määräajaksi tai pysyvästi peruuttaa alkoholijuomien valmistus- tai tukkumyyntiluvan, jos annettuja säännöksiä, määräyksiä tai asetettuja ehtoja ei noudateta tai luvan haltijan katsotaan menettäneen luvan saamisen edellytykset tai luotettavuuden.

Valviran kieltopäätökseen ei saa valittamalla hakea muutosta. Se, jolle kieltopäätös on annettu, voi kuitenkin saattaa asian hakemuksella markkinaoikeuden käsiteltäväksi. Muutosta Valviran alkoholilain nojalla antamaan muuhun päätökseen haetaan siltä hallinto-oikeudelta, jonka tuomiopiirissä luvan hakijan kotipaikka on.

4.3. Maksut luomuvalvontajärjestelmästä

Luonnonmukaisen tuotannon valvontajärjestelmään hyväksymisen, valvonnan ja muiden suoritteiden kohdalla noudatetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetusta Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston maksullisista suoritteista.

4.4. Eroaminen

Valvontajärjestelmästä erotaan tekemällä kirjallinen ilmoitus Valviralle.

5. Vaatimukset erillään pidolle valmistuksen ja varastoinnin aikana

Luomualkoholijuomien tuotantoa, maahantuontia kolmansista maista ja markkinointia koskevat samat säännökset kuin luomuelin-

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

tarvikkeita yleensä. Jos luomualkoholijuomia valmistetaan tai pakataan samoissa tiloissa kuin tavanomaisesti tuotettuja alkoholijuomia, on toimijan pystyttävä pitämään luomuraaka-aineet ja valmiit luomutuotteet erillään vastaavista tavanomaisista aineista ja tuotteista koko valmistusprosessin ajan.

Erillään pidon voi varastoinnin osalta varmistaa esimerkiksi omilla varastotiloilla tai merkityillä varastoalueilla/-hyllyillä. Jos luomutuotteiden valmistukseen käytetään samoja laitteistoja (esimerkiksi tankit) kuin tavanomaisesti tuotettujen alkoholijuomien valmistukseen, erillään pito tulee varmistaa esimerkiksi siten, että luomualkoholijuomat käsitellään eri aikoina. Valmistustilojen (esimerkiksi pullotuslinjat, kuljettimet, putkistot) puhdistus on pystyttävä jälkikäteen todentamaan joko siivouspäiväkirjasta tai siivousta koskevasta osiosta omavalvontasuunnitelmassa.

Luomuraaka-aineiden ja valmiiden luomutuotteiden kuljetus muissa kuin kuluttajapakkauksissa edellyttää, että pakkaukset on suljettu siten, että niiden sisältöä ei voi vaihtaa. Jokaisen luomuerän mukana on lisäksi oltava asiakirja (esimerkiksi rahtikirja), joka yksilöi erän, sen alkuperän, tuotantotavan ja sen luomuvalvontaviranomaisen tunnusnumeron, joka vastaa ko. tuotteen luomuvalvonnasta.

6. Koostumusta koskevat säännökset

Luonnonmukaisesti tuotettujen ainesosien osuus tuotteen kaikista maatalousperäisistä ainesosista ratkaisee, miten myyntipäällyksessä ja markkinoinnissa saa viitata luonnonmukaiseen tuotantotapaan. Alkoholijuoman nimessä tai juomaryhmää kuvaavassa nimessä saa käyttää viittausta luonnonmukaiseen tuotantotapaan vain silloin, kun tuote on kaikilta osin toimeenpanoasetuksen (myös liitteiden VIII ja IX) mukainen.

Jalostamaton elintarvike voi olla kokonaan luonnonmukaisesti tuotettuja. Luomuasetuksessa ei kuitenkaan ole määritelty käsitettä

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

”100 %:n luomutuote”. Jos tuotetta haluttaisiin markkinoida 100 %:n luomutuotteena, on yleisten pakkausmerkintämääräysten mukaisesti edellytyksenä, että siinä on vain luonnonmukaisesti tuotettuja ainesosia. Tuotteessa ei silloin saa olla myöskään esim. lisättyä vettä, lisäaineita tai muita ei-maatalous-peräisiä ainesosia.

6.1. Vähintään 95 %:n tuotteet

Varsinaisia luomuelintarvikkeita ovat jalostetut luomuelintarvikkeet, joiden maatalousperäisten ainesosien painosta vähintään 95 % on tuotettu luonnonmukaisesti. Maatalousperäisiä ainesosia ovat kasvi- ja eläintuotteet sekä keruutuotannon tuotteet. Luonnonmarjojen keruualueen luonnonmukaisuuden ja ostotoiminnan valvonnasta tulee kuitenkin olla todistus.

Kasvi- ja eläinperäiset ainesosat (esimerkiksi marjat, mehu, sokeri, hiiva, hunaja ja lisätty alkoholi) yhdessä muodostavat tuotteen maatalousperäiset ainesosat, joista luonnonmukaisesti tuotettujen ainesosien osuus lasketaan.

Enintään 5 % tuotteen maatalousperäisistä ainesosista saa olla sellaisia tavanomaisesti tuotettuja aineita, jotka on erikseen sallittu käytettäväksi luomutuotannossa toimeenpanoasetuksen liitteessä IX.

6.2. Luonnonmukaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia sisältävät tuotteet

Luomulainsäädäntö mahdollistaa vähäisempienkin luomuaineesosien ilmoittamisen tuotteen ainesosaluettelossa. Luomuaineesosia sisältävien tavanomaisten tuotteiden ainesosaluettelossa voi halutessaan ilmoittaa, mitkä ainesosat ovat luonnonmukaisesti tuotettuja. Tällöin luomuaineesosien kokonaisprosenttiosuus maatalousperäisten ainesosien kokonaismäärästä on ilmoitettava. Näitä tuotteita ei saa markkinoida luomutuotteina, ja lisäksi valmistajan pitää kuulua luomuvälvontaan.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

6.3. Tavanomaisesti tuotetut maatalousperäiset ainesosat luomualkoholi-juomissa

Luomuelintarvikkeissa saa käyttää vain toimeenpanoasetuksen liitteessä IX lueteltuja tavanomaisia maatalousperäisiä ainesosia, koska niitä ei tuoteta EU:n alueella riittävästi luonnonmukaisesti eikä niitä ole saatavilla myöskään kolmansista maista. Jos käytettävää tavanomaista ainesosaa ei ole em. liitteen luettelossa, voi lupaa väliaikaiseen käyttöön hakea Ruokavirastolta. Luvan myöntämisen edellytyksenä on, että toimija pystyy osoittamaan, ettei kyseistä ainesosaa tuoteta EU:ssa riittävästi luonnonmukaisesti eikä sitä voida tuoda EU:n ulkopuolelta kolmansista maista.

Samaa ainesosaa ei saa luomutuotteen valmistuksessa käyttää rinnakkain sekä luonnonmukaisesti tuotettuna että tavanomaisena.

6.4. Hiiva

Luomuelintarvikkeiden jalostuksessa voidaan käyttää elintarvikkeiden jalostuksessa tavanomaisesti käytettyjä mikro-organismeja ja -valmisteita. Hiivoja ja hiivavalmisteita, joita ei ole tuotettu luonnonmukaisesti voidaan käyttää alkoholijuomien valmistuksessa, kunnes luomuhiivoja on saatavilla. Hiiva ja hiivatuotteet lasketaan maatalousperäisiksi ainesosiksi.

6.5. Muut kuin maataloudesta peräisin olevat ainesosat ja teknologiset apuaineet

Luomutuotteisiin sallittuja lisäaineita on huomattavasti vähemmän kuin vastaaviin tavanomaisiin tuotteisiin sallittuja. Aromeista esimerkiksi vain luontaiset aromiaineet ovat sallittuja. Toimeenpanoasetuksen liitteessä VIII on lueteltu ne ei-maataloudesta peräisin olevat ainesosat ja teknologiset apuaineet ym. aineet, joiden käyttö luomuelintarvikkeissa on liitteessä mainituin ehdoin sallittua. Näitä ovat eräät lisäaineet, kuten maitohappo, hiilidioksidi, viinihappo, omenahappo, askorbiinihappo, sitruunahappo, talousvesi ym.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

Sallittujen lisäaineiden käyttömääristä ei ole muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta säädetty luomusäädöksissä. Joidenkin aineiden käytölle on kuitenkin asetettu käyttörajoituksia tai erityisiä edellytyksiä. Jos muuten ei ole säädetty, noudatetaan käyttömäärien suhteen yleisiä lisäainesäädöksiä ja hyvää valmistustapaa. Lisäksi on huomattava, ettei toimeenpanoasetuksessa mainittuja lisäaineita saa luomutuotteissa käyttää vapaasti, vaan ainoastaan niihin elintarvikkeisiin ja alkoholijuomiin, joihin ne on sallittu myös yleisten lisäainesäädösten mukaan.

6.6. Geneettisesti muunnettujen organismien (GMO) ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttökielto

Geneettisesti muunnettujen organismien ja tällaisista organismeista johdettujen tuotteiden käyttö on kiellettyä luonnonmukaisina markkinoitavissa tuotteissa. Alkoholijuomissa tällaisia ainesosia voivat olla esimerkiksi tärkkelys, hiiva, maito-, omena-, askorbiini-, sitruuna- ja viinihappo sekä pektiini. GMO-käyttökielto koskee myös valmistuksen apuaineita, esimerkiksi liuottimia.

Vastuu siitä, että GMO-käyttökieltoa noudatetaan on luomutuotteen valmistajalla. Valmistajan tulee tavaratoimituksista sopiessaan varmistaa, että GMO-käyttökielto luomutuotannossa on tavarantoimittajan tiedossa. Tavarantoimittajan tulee varmistaa, ettei eri laatujen sekaantumista pääse tapahtumaan varastoinnin, valmistuksen tai kuljetuksen aikana. Valmistajan tulee pyytää tavarantoimittajalta vakuutus, ettei kyseinen ainesosa tai valmistuksen apuaine ole geenimuunneltu tai sellaisen tuotteen johdannainen. Tavaraa vastaanottaessaan luvanhaltijan on varmistettava, että erän mukana on edellä mainittu vakuutus. Jos vakuutusta ei ole, tuotetta ei voida käyttää luomutuotteen valmistamiseen ennen kuin erästä saadaan varmuus. Eräkohtaiset vakuutukset tulee säilyttää luomuvalmistusta koskevassa kirjanpidossa.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

6.7. Säteilyttämiskielto

Luomutuotteita tai niissä käytettäviä ainesosia ei saa säteilyttää. Säteilytystä käytetään mm. mausteiden ja yrttien säilyvyyden varmistamisessa. Säteilytyskieltoa valvotaan vastaavin asiakirjoin, vakuutuksin ja menettelyin kuin GMO:n käyttökiellon toteutumista.

6.8. Tuotantoteknologia

Luomutuotteissa on kielletty käytettäväksi sellaiset tekniikat, joilla jalostuksessa tai varastoinnissa menetettyjä tuotteen ominaisuuksia pyritään palauttamaan tai korjaamaan. Sallituista tekniikoista ja valmistuksen lisä- ja apuaineista tarkemmin luomusäädöksissä.

7. Päällyksmerkintöjä ja esittelyä koskevat säännökset

7.1. Ainesosaluettelo

Alkoholijuomien myyntipäällyksessä ainesosaluettelo ei ole pakollinen. Mikäli ainesosaluettelo tuotteessa on, sen tulee sisältää kaikki tuotteen sisältämät ainesosat.

Luomuasetus edellyttää, että jalostetun elintarvikkeen tuotetiedoista ilmenee, mitkä käytetyistä ainesosista ovat luonnonmukaisesti tuotettuja, jos tuote sisältää myös tavanomaisesti tuotettuja maatalousperäisiä ainesosia.

Ainesosaluettelossa mainitaan valmistusaineet ja lisäaineet valmistuksessa käytetyn painon mukaan alenevassa järjestyksessä. Lisätty vesi ja muut valmistusaineet ilmoitetaan niiden juomassa olevien lopullisten paino-osuuksien mukaisessa järjestyksessä. Hedelmä-, kasvis-, mauste- tai yrttisekoitukset, joissa mikään ainesosa ei ole määräävässä asemassa, voidaan ilmoittaa myös muussa järjestyksessä, edellyttäen että ainesosien ilmoittamisen yhteydessä on maininta asiasta, esimerkiksi "vaihtelevassa suhteessa". Kaikki sokerit voidaan ilmoittaa vain sakkaroosin yleisnimellä "sokeri".

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

Lisäaine ilmoitetaan pakkausmerkinnöissä käyttötarkoitusta osoittavan ryhmänimen lisäksi täydennettynä lisäaineen nimellä tai numerotunnuksella, esimerkiksi hapettumisenestoaine (sitruunahappo) tai vaihtoehtoisesti hapettumisenestoaine (E330). Jos lisäaine kuuluu useampaan kuin yhteen ryhmään, lisäaineen pääasiallinen käyttötarkoitus määrää ryhmänimen. Lisäaine, joka ei kuulu mihinkään ryhmään, ilmoitetaan nimellä tai numerotunnuksella.

Lisäainetta, jota on käytetty valmistuksen apuaineena, aromiaineen tai muun lisäaineen liuottimena tai kantaja-aineena pitoisuuksina, jotka ovat toiminnon kannalta välttämättömiä, ei tarvitse ilmoittaa. Tuotteen valmistuksen teknologisia apuaineita ei pakkaukseen tarvitse merkitä, jos apuaineella ei lopputuotteessa enää ole teknologista tarkoitusta.

Luomutuotteissa ainoastaan luontaisten aromien käyttö on sallittua. Aromit ilmoitetaan nimellä ”aromi(t)” tai tarkennettuna lajia osoittavalla nimellä ”luontainen aromi”. Nimeen voi liittää sen tuotteen nimen, josta aromi on saatu (esimerkiksi luontainen mansikka-aromi).

7.2. Valvovan viranomaisen tunnusnumero

Luomutuotteissa on aina ilmoitettava tuotteen viimeisen valmistusvaiheen valvonnasta vastaavan viranomaisen/tarkastuslaitoksen tunnusnumero ja/tai nimi. Tämä valvontaa osoittava merkintä sijoitetaan pakkauksessa samaan näkökenttään EU:n luomutunnuksen ja raaka-aineiden alkuperämerkinnän kanssa, tai valmistajan nimen ja osoitteen välittömään yhteyteen, jos kyseessä on luomuainesosia sisältävä tavanomainen tuote.

Kaikkien jäsenvaltioiden luomuvalvonnasta vastaavien viranomaisten ja tarkastuslaitosten nimet ja tunnusnumerot löytyvät mm. EU:n komission ylläpitämältä internet-sivustolta: https://ec.europa.eu/agriculture/organic/consumer-trust/certification-and-confidence/controls-and-inspections/control-system_fi.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

Valviran tunnusnumero on FI-EKO-301.

7.3. Pakolliset pakkausmerkinnät

Valmiiksi pakatuissa luomuelintarvikkeissa on käytettävä EU:n luomutunnusta, jos se täyttää luomutuotteelle asetetut ehdot ja sen esittelyssä viitataan luonnonmukaiseen tuotantotapaan. Myös kolmasmaatuotteissa on mahdollista käyttää yhteisön tunnusta. Tunnuksen yhteydessä on aina ilmoitettava, missä tuotteen sisältämät maatalousperäiset raaka-aineet on tuotettu.

EU:n luomulogo pakatuissa tuotteissa on ns. Euro-lehti, jossa on EU-tähdet lehden muotoisena kuviona vihreällä taustalla. EU-merkinnän yhteydessä voi olla muita yksityisiä, kansallisia tai alueellisia tunnuksia.

Pakolliset maininnat on ilmoitettava pakkausmerkinnöissä siten, että samassa näkökentässä on yhteisön luomutunnus, sen yhteydessä valvontaviranomaisen tunnusnumero sekä maininta siitä, missä tuotteen maatalousperäiset raaka-aineet on tuotettu ("tuotettu EU:ssa", "tuotettu EU:n ulkopuolella", myös tuotantomaan nimeä voidaan käyttää, "tuotettu Suomessa").

"Tuotettu Suomessa" (tai "Tuotettu EU:ssa") merkintää saa käyttää vain jos vähintään 98% maatalousperäisistä raaka-aineista (painon mukaan) on tuotettu Suomessa (tai EU:ssa).

7.4. Luomu – valvottua tuotantoa -merkki

Suomessa tuotetuissa (valmistettu, pakattu tai etiketöity) luomutuotteissa voidaan käyttää viranomaisen "Luomu - valvottua tuotantoa" -merkkiä (ns. aurinko-merkki). Vaikka merkki on suomalainen, se ei edellytä raaka-aineelta kotimaista alkua-

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

perää. Merkin haltija on maa- ja metsätalousministeriö ja sen käyttöoikeutta haetaan Ruokavirastolta. Tarkempia tietoja merkin käyttöehdoista, graafisista ohjeista ja merkin käyttöoikeuden saaneista tuotteista saa Ruokavirastolta.

7.5. Muut merkinnät

Edellä kuvattujen merkkien lisäksi luomutuotteissa voidaan käyttää myös eri luomujärjestöjen merkkejä. Näitä ovat mm. Leppäkerthu -merkki (Luomuliitto ry:n merkki), Demeter ja Biodyn -merkit (Biodynaaminen yhdistys ry:n merkit). Yksityisillä luomujärjestöillä merkkien käyttöoikeuteen liittyy omat sääntönsä ja valvontamenettelynsä.

Myös yksityisten järjestöjen luomumerkin käyttäminen viittaa tuotteen luonnonmukaiseen tuotantotapaan ja edellyttää siten kuulumista viranomaisen valvontajärjestelmään.

8. Viini, hedelmäviini ja siideri

8.1. Viiniä koskevat säädökset

EU:n komission luomuviinejä koskevaa täytäntöönpanoasetusta (203/2012) on sovellettu 1.8.2012 alkaen.

Luomuviinin valmistuksessa kielletään lähinnä käyttämästä menetelmiä, joilla luonnonmukaisena markkinoitavan viinin valmistuksessa tai varastoinnissa menetettyjä ominaisuuksia voitaisiin palauttaa tai korjata. Lisäksi valmistuksen lisäaineissa ja apuaineissa on luonnonmukaisen tuotantotavan edellyttämiä rajoituksia. Esimerkiksi sorbiinihapon käyttö ei ole sallittua ja rikkidioksidin ja sulfiittien käyttö on sallittua alennetuina pitoisuuksin.

Sulfiitin suurin pitoisuus luomupunaviineissä on 100 mg/l (150 mg/l tavanomaisesti tuotetuissa), valko- ja roséviineissä 150 mg/l (200 mg/l tavanomaisesti tuotetuissa), kun jäännössokerin määrä näissä viineissä on alle 2 g/l. Muissa luomuviineissä maksimipitoisuusrajaa

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

on laskettu 30 mg/l tavanomaisen tuotantotavan viinille säädetystä suurimmasta sulfiitin määrästä. Vuosittaiset sääolosuhteet voivat aiheuttaa muutoksia näihin raja-arvoihin.

EU:ssa valmistettujen luomuviinien päällysmarkkinöissä tulee käyttää EU:n luomutunnusta, tuotantotavan hyväksyneen luomuviranomaisen tunnusta sekä ilmoittaa maatalousperäisten ainesosien alkuperä, aivan kuten muissakin luonnonmukaisesti tuotetuissa elintarvikkeissa. EU:n ulkopuolella valmistettujen tuotteiden osalta luomutunnuksen käyttö ei ole pakollista.

Aikaisemmin tuotetuissa viineissä, joissa ainoastaan valmistuksessa käytetyt rypäleet on viljelty luonnonmukaisesti ja todisteita viinin luomusäätöasetuksen mukaisesta tuotantotavasta ei ole saatavilla, voidaan tehdä merkintä ”luonnonmukaisista rypäleistä saatu viini”. Näin merkityjä viinejä, jotka on tuotettu tai saatettu markkinoille ennen 31. heinäkuuta 2012, voi myydä varastojen loppumiseen saakka. Tämä merkintätapa poistuu vähitellen. Tällaisessa viinissä ei saa käyttää EU:n luomutunnusta.

8.2. Hedelmäviiniä ja siideriä koskevat säännökset

Toimeenpanoasetuksen liitteessä VIII on määritelty luomusiiderissä ja -hedelmäviinissä sallitut määrät rikkidioksidia tai kaliumdisulfiittia. Raja-arvo on enintään 100 mg/l rikkidioksidia (SO₂).

Luomuainesosa sisältävien, tavanomaisesti tuotettujen siidereiden ja hedelmäviinien merkinnöissä noudatetaan ehtoja:

- juoman nimessä, juomatyyppiä kuvaavassa nimessä tai valmistajan nimessä ei saa olla luomu-, eko-, bio- tai muuta vastaavaa luonnonmukaiseen tuotantotapaan viittaavaa merkintää

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

- ainesosaluettelossa ilmoitetaan tuotteen luonnonmukaisesti tuotetut ainesosat ja luomuaineesosien prosenttiosuus maatalousperäisistä ainesosista

Luomutuotantoon liittyviä merkintöjä, kuten EU:n lehtimerkkiä saa käyttää vain kaikilta osin asetuksen ehdot täyttävissä luomutuotteissa.

Kansallisen aurinkomerkin ”Luomu – valvottua tuotantoa” ja muiden vastaavien järjestömerkkien käyttöoikeudesta päättää merkin myöntäjä.

9. Kirjanpitoa koskevat vaatimukset

Luomualkoholijuomia valmistavan on säilytettävä kirjanpidossaan soveltuvin osin seuraavat tiedot/asiapaperit:

- tiedot ostetuista raaka-aineista ja niiden varastosaldot sekä erätunnisteet (luomuraaka-aineiden kohdalla asiakirjassa merkintä siitä, että kyse on luonnonmukaisesti tuotetuista raaka-aineista)
- luomutuotteiden toimittajat ja vuosittaiset todistukset siitä, että luomuraaka-aineiden toimittajat kuuluvat luomuvalvontaan (toimittajajäljitettävyys)
- vastaanottotarkastuksien tulokset (vastaanotetuista raaka-aineista tarkastettu, että pakkaukset ovat suljettuja ja sisältävät merkinnät tarkastuksista vastaavasta tarkastuslaitoksesta tai -viranomaisesta)
- tavarantoimittajan eräkohtaiset vakuutukset siitä, että valmistukseen käytetyt raaka-aineet tai valmistuksen apuaineet eivät ole säteilytettyjä tai geenimuunneltuja

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

- tiedot myydyistä luomutuotteista, niiden määrät, erätunnisteet sekä vastaanottajat (asiakasjäljitettävyys)
- tiedot myytyjen erien sisältämistä raaka-aineista (sisäinen jäljitettävyys)
- mahdollinen Ruokaviraston lupa käyttää tavanomaisesti tuotettuja raaka-aineita luomutuotteissa

Luomualkoholijuomia tukkumyyvän toimijan on säilytettävä kirjanpidossaan soveltuvien osien seuraavat tiedot/asiapaperit:

- tiedot ostetuista luomutuotteista, niiden varastosaldot sekä erätunnisteet
- luomutuotteiden toimittajat ja vuosittaiset todistukset siitä, että luomutuotteiden toimittajat (valmistaja/tukkumyyjä/maahantuojat) kuuluvat luomuvalvontaan (toimittajajäljitettävyys)
- vastaanottotarkastuksien tulokset (vastaanotetuista tuotteista tarkastettu, että pakkaukset ovat suljettuja ja tuotteen pakkausmerkinnät täyttävät luomulainsäädännön vaatimukset)
- tiedot myydyistä luomutuotteista, niiden määrät, erätunnisteet sekä vastaanottajat (asiakasjäljitettävyys)

Luomu-valvontajärjestelmään kuuluvan toimijan on laadittava kirjanpitonsa siten, että siitä on välittömästi saatavissa selville luonnomukaisesti tuotettujen maataloustuotteiden, elintarvikkeiden ja alkoholijuomien vastaanotetut, varastossa olevat ja luovutetut määrät.

Luomu-tuotettuina markkinoitavien alkoholijuomien raportointi Valviralle (tuoteilmoitus, astiointi- ja toimitustiedot) ei eroa muiden alkoholijuomien raportoinnista. Tuote on ilmoitettava luomutuotteeksi tuoteilmoituksessa.

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

10. Alkoholijuomien maahantuonti EU:n ulkopuolelta

Tuonnilla tarkoitetaan tuontia EU:n alueelle EU:n ulkopuolelta nk. kolmansista maista. EU:n jäsenmaista Suomeen tapahtuva tavaroiden vapaa liikkuminen on sisämarkkinakauppaa, johon ei sovelleta tuonnin säännöksiä. Islanti, Liechtenstein ja Norja kuuluvat Euroopan talousalueeseen (ETA), jonka vuoksi ne rinnastetaan yhteisön sisämarkkinamaihin kuuluviksi. Sisämarkkinakauppaa on myös se, jos kolmannesta maasta peräisin olevia luomutuotteita tuodaan Suomeen jonkin toisen jäsenmaan kautta siten, että tulliselvitys on tehty kyseisessä jäsenmaassa.

EU:n Komissio on vahvistanut useasta maasta (Argentiina, Australia, Kanada, Costa Rica, Intia, Israel, Japani, Uusi Seelanti, Tunisia, Etelä-Korea, Sveitsi ja USA) maahantuotujen luomutuotteiden vastaavan EU:n luomuasetuksen vaatimuksia. Tukkumyyntiluvanhaltija saa siis tuontiasetuksen 1235/2008 mukaisin edellytyksin tuoda alkoholijuomia näistä maista Suomeen hakeuduttuaan Valviran luomuvälvontajärjestelmään.

Komission täytäntöönpanoasetuksen 1842/2016 mukaisesti luomutuonnin tarkastussertifikaatti muuttui sähköiseksi 19.10.2017. Luomutuotteiden kolmasmaatuonnin yhteydessä käytössä olleet eräkohtaiset tarkastussertifikaatit viedään komission sähköiseen Traces NT-järjestelmään.

Järjestelmässä tarkastussertifikaatista käytetään nimitystä eCOI. Järjestelmässä eCOI luodaan joko lähtömaassa komission hyväksymän tarkastuslaitoksen toimesta tai maahantuojalla Suomessa tekeänsä itse.

Valvira hyväksyy suomalaiset alkoholijuomien maahantuojat Traces NT-järjestelmään. Hakeutuminen järjestelmään tapahtuu suoraan EU:n verkkosivuilta siten että yrityksestä yksi henkilö hakee itsel-

Dnro V/25735/2020
26.8.2020

leen yrityskohtaiset pääkäyttäjaoikeudet. Tämä henkilö voi tunnus-
ten saamisen jälkeen itse myöntää lisää oikeuksia yrityksen tarpei-
den mukaan toisille työntekijöille tai tuonnin hoitaville huolintaliik-
keille. Käyttäjän luonnissa kannattaa aloittaa tältä sivulta:

https://webgate.ec.europa.eu/cfcas3/tracesnt-webhelp/Content/B_Getting%20Started/getting-started.htm.

Edellä kuvattujen luomuasiapapereiden lisäksi luomualkoholiuomia
maahantuotaessa tulee lähetystä aina seurata muut alkoholijuomien
maahantuontiin liittyvät tarvittavat asiapaperit, kuten esimerkiksi vii-
neihin liittyvä hallinnollinen saateasiakirja VI1.

Kolmansista maista maahantuotavien luomualkoholiuomien osalta
maahantuojan on aina tehtävä eräkohtainen ilmoitus Valviralle hy-
vissä ajoin, ennen tavaroiden esittämistä tullille. Alkoholijuomaerän
vastaanottamisesta ilmoitetaan Valviralle lomakkeella: Raportti kol-
mansista maista tuoduista luomutuotteista (www.valvira.fi). Muut
maahantuontiasiakirjat tuoja säilyttää omassa kirjanpidossaan.

Lisätiedot alkoholi@valvira.fi

Johtaja *Jussi Holmalahti*
Jussi Holmalahti

Ylitarkastaja *Markku Keskimäki*
Markku Keskimäki